

KRIISIVIESTINNÄN KEINOT MAAVOIMIEN JOUKKO-OSASTOSSA

10. Turvallisuusjohdon
koulutusohjelma
Teknillinen korkeakoulu
Koulutuskeskus Dipoli
Tutkielma 21.2.2010
Timo Kaartosalmi

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
2 Tutkielman aihe ja tavoite	2
2.1 Tutkimuskysymykset, tutkimuksen rakenne ja rajaukset	3
2.2 Tutkimusmenetelmät, lähteet ja aiempi tutkimus	4
2.3 Kriisiviestinnän teoriaa.....	5
2.3.1 Kriisi vai häiriötilanne	5
2.3.2 Viestin ymmärtämisen vaikeus.....	6
2.3.3 Viestin vastaanottaminen.....	7
2.3.4 Median läsnäolo.....	8
3 Viestinnän ohjaus joukko-osastossa	9
3.1. Viestintää ohjaavia normeja ja muita hallinnollisia määräyksiä.....	9
3.2 Johtopäätökset viestintää ohjaavista normeista	13
4 Case tarkastelut.....	13
4.1 Case1: Hyökkäysammunta 1999	14
4.2 Case 2: Putkiräjähdykset	15
4.2.1 Vuoden 2001 onnettomuus	16
4.2.2 Vuoden 2005 onnettomuus	17
4.3 Case 3: Yllättävät tapahtumat.....	19
4.3.1 Käsikranaatin heittoharjoitus 2006	19
4.3.2 Onnettomuudet Kankaanpäässä 2007.....	20
4.3.3 Tulipalo Parolannummella 2007.....	21
4.3.4 Ponnekaasupullon räjähdys	22
5 Tulokset vuosien 1999-2009 aineistosta.....	22
5.1 Viestinnän toimivuus.....	22
5.2 Tietojen saatavuus	24
6 Johtopäätökset	25

1 Johdanto

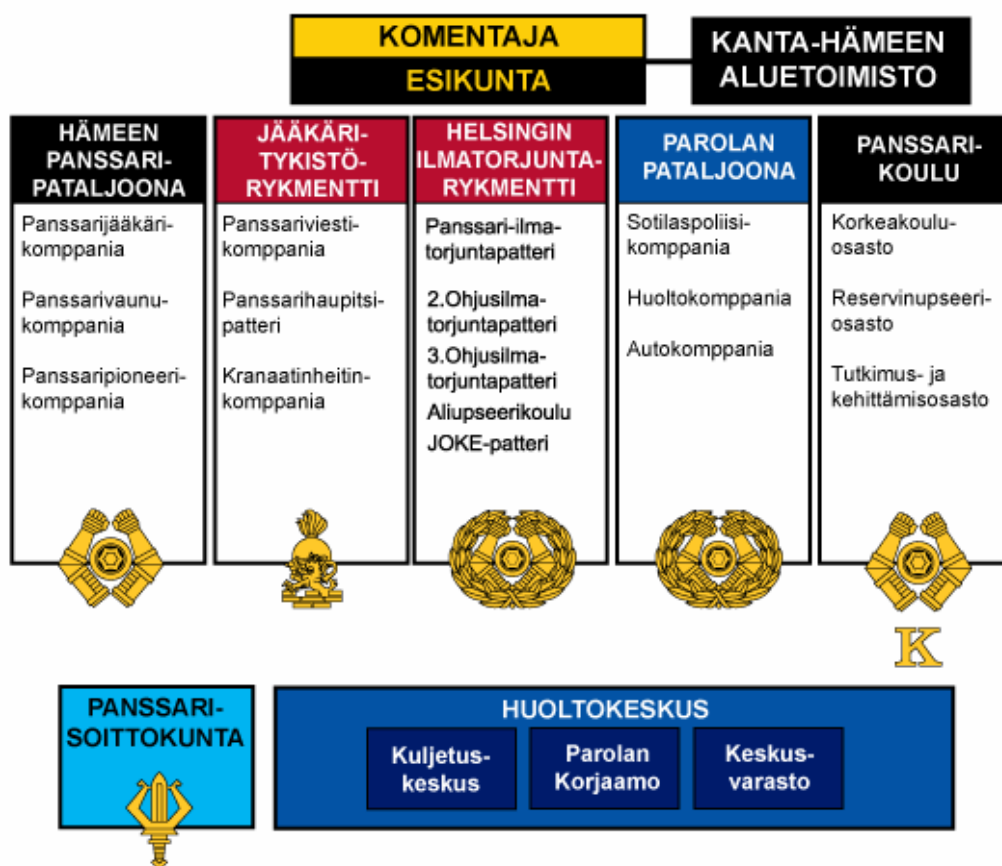
Kriisiviestintä on Puolustusvoimien tärkeimpiä tehtäviä oman toiminnan tapahtumien tiedottamiseksi rauhan aikana. Puolustusvoimien toimintaa tarkastellaan laaja-alaisesti sekä maanpuolustuksen ylläpitäjänä ja toimeenpanijana. Puolustusvoimien kannalta viestintästrategioiden onnistuminen on tärkeä osa imagon ylläpitämistä. Tämä johtaa suoraan eri puolustusvoimien alaisten joukkojen ja laitosten viestinnän ohjaamiseen. Puolustusvoimien tehtävien mukaan kriisiviestintää vaativia tapahtumia, voi tapahtua kotimaan sotilaallisessa puolustamisessa, viranomaisyhteistyössä sekä kansainvälisissä tehtävissä.

Tavoitteena tässä tutkielmassa vertailla eri tapahtumien kriisiviestintää vuodesta 1999 ja miten siviili ja viranomaistiedottaminen poikkeavat toisistaan. Näiden lisäksi haetaan vastausta siihen, toteutuuko käsketyt viestintästrategiat maavoimien joukko-osastossa. Viitekehyksenä käytetään maavoimien joukko-osastoa.

Maavoimien joukko-osastot toimivat alueellisten sotilasläänien alaisuudessa ja kouluttavat vuosittain 20000 asevelvollista. Maavoimien joukko-osastoissa annetaan perusteet sotilaallisen puolustuskyvyn saavuttamiseksi, koulutetaan kantahenkilökuntaa ja asevelvollisia tukemaan viranomaisyhteistyötä sekä mahdollisia kansainvälisiä tehtäviä varten. Maavoimien kohde joukko-osastona tässä tutkielmassa käytetään Panssariprikaatia (PSPR). Tässä tutkielmassa haetaan keinoja, miten kriisiviestintää voidaan kehittää. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa tai kehitettäessä Panssariprikaatin tai muiden maavoimien joukko-osastojen kriisiviestintää.

Tutkielma liittyy tutkijan edelliseen tehtävään Panssariprikaatin turvallisuuspäällikkönä, jossa tutkija oli asiantuntijaroolissa joukko-osaston mallia kriisiviestinnän toteuttamiseksi suunniteltaessa. Osana joukko-osaston turvallisuus- ja valmiussuunnittelua on hallita tiedottaminen normaali- ja poikkeusoloissa. Panssariprikaatissa työskentelee noin 600 henkilöä. Varusmiehiä on rivissä keskimäärin 1700. Reserviläisiä koulutetaan vuosittain noin 1000. Eri joukkokokonaisuuksia on yhteensä yhdeksän - esikunta, aluetoimisto, joukkoyksiköt, soittokunta ja huoltokeskus.

Panssariprikaati toimii pääosin Hämeenlinnan varuskunnan (Hattula – Hämeenlinna) alueella. Panssariprikaati vastaa Hätilän ja Lohtajan ampuma-alueista. Panssariprikaati käyttää edellä mainittujen ampuma-alueiden lisäksi joukkojen harjoitusalueita Padasjoella, Kankaanpäässä, Rovajärvellä ja Reilassa.

Kuva 1: Panssariprikaatin organisaatio. (PSPR, 2010).

2 Tutkielman aihe ja tavoite

Tutkielman aihe on ”Kriisiviestinnän keinot maavoimien joukko-osastossa”. Tutkielman tavoitteena on selvittää miten viestinnän keinoja on käytetty ja miten niitä voidaan paremmin käyttää. Tutkielmasta on hyötyä suunniteltaessa joukko-osaston viestintää. Joukko-osaston viestintää suunnittelevat voivat hyödyntää tutkimustuloksia viestinnällisten ohjeiden laadinnassa. Tutkimustyön tulosten avulla voidaan havainnoida kokemuksia aiemmista tapahtumista ja soveltaa niiden kokemuksia uusiin ohjeisiin.

Viestintä kohdistuu kaikkiin ja sen tavoitteena on olla avointa, laadukasta, nopeaa ja luotettavaa. Viestintää suoritetaan puolustusvoimissa annettujen normien ja joukko-osastossa laadittujen hallinnollisten ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Viestinnästä joukko-osastossa vastaa joukko-osaston komentaja. Viestintä on normaalisti käsketty joukko-osaston esikunnan kanslian tai sitä vastaavan osaston tehtäväksi. Joukko-osaston tiedottaja on yleensä nimetty tehtäväänsä. Harjoituksissa viestintää johtaa harjoituksen johtaja tai viestintä on annettu tiedotuksesta vastaavan osaston tehtäväksi. Viestintä kanavoituu joukko-osaston ulkopuoliseen viestintään tiedotteiden kautta, sisäisesti viestintää toteutetaan käytössä olevien asianhallinta- ja viestijärjestelmien kautta.

2.1 Tutkimuskysymykset, tutkimuksen rakenne ja rajaukset

Tutkimustyön pääkysymyksenä on:

Miten kriisiviestintää voidaan parantaa maavoimien joukko-osastossa?

Pääkysymykseen haetaan vastausta seuraavalla kysymyksillä:

Mitkä haasteet ovat hyvän viestinnän voitettava?

Mitä ohjaavia normeja viestinnällä maavoimien joukko-osastossa on?

Miten hyvin viestinnässä on onnistuttu jo tapahtuneissa viestintää vaativissa tilanteissa joukko-osastossa ja harjoituksissa?

Miten hyvin tutkielman kannalta kiinnostavat aiheet löytyivät Internetistä?

Tutkielman rakentuu seuraavasti. Tutkielman ensimmäinen luku on johdanto, jossa tiivistetysti esitetään tutkielman pääkohdat. Johdannossa esitetään tutkielman aihe ja taustaa tutkielman laatimiselle sekä pääkohdat saaduista tuloksista.

Tutkielman toisessa luvussa esitetään tutkielman aihe, tavoite ja käytetyt tutkimusmenetelmät. Luvussa esitetään tutkimuskysymykset, tutkielman rakenne, tutkielman rajaukset ja tutkimusmenetelmät. Luvussa esitetään myös vastaus ensimmäiseen alakysymykseen, pohtimalla viestinnän teoriaa.

Tutkielman kolmannessa luvussa esitetään vastaus toiseen alakysymykseen. Vastausta haetaan kartoittamalla puolustusvoimien normeja ja joukko-osaston hallinnollisia määräyksiä ja ohjeita.

Niitä normeja ja hallinnollisia määräyksiä joita tutkittiin, kohdistuivat tutkielman aiheeseen liittyvään viestintään.

Tutkielman neljännessä luvussa esitetään vastaus kolmanteen alakysymykseen. Vastauksen saamiseksi tutkimuksen kohteena oli vuodesta 1999 kriisiviestintää vaatineita tapahtumia joukko-osastossa. Osa tapahtumista valittiin myös niiden kiinnostavuuden tai läheisen asiayhteyden vuoksi suhteessa tarkasteltavaan joukko-yksikköön. Tutkielman neljännen luvun lähteet – sekä painettu media, että elektroniset lähteet - on koottu omaksi kokonaisuudeksi kronologiseen järjestykseen lähdeluetteloon. Viitteet on numeroitu luettavuuden parantamiseksi.

Viidennessä luvussa esitetään tutkielman tulokset. Luvussa verrataan eri tapahtumien viestintää ja sitä miten joukko-osastolla on ollut mahdollista vaikuttaa viestintään. Kuudennessa luvussa on yhteenveto tutkielman tuloksista.

2.2 Tutkimusmenetelmät, lähteet ja aiempi tutkimus

Tutkimustyössä on keskeisenä piirteenä tutkimusongelmiin vastaaminen maavoimien joukko-osaston näkökulmasta. Tutkimus on laadullinen tutkimus, jossa viitataan muihin julkaistuihin teoksiin ja tutkimuksiin. Saatuja tietoja käytetään soveltaen itse ongelmanasettelun ratkaisemiseksi.

Tutkimuksella pyritään pelkistämään löydetyt havainnot käsitellyistä teoksista ja yhdistetään havaintoja analysoimalla johtopäätöksiksi mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Viitekehyksenä tutkimuksessa käytetään maavoimien joukko-yksikköä, jonka suhdetta tapahtuneisiin kriisiviestintää vaatineisiin tilanteisiin ja voimassa olleisiin normeihin sekä normia alempiin ohjeisiin arvioidaan.

Kvalitatiivisen sisältöanalyysin induktiivisessa lähestymistavassa tutkija paneutuu asiakirjoihin, jotka näyttävät kunkin asiakirjan tuottajalle tärkeälle ja merkitykselle (Straus 1987, 111-112). Aineistopohjaisella analyysillä asiakirjoista saatiin olennaiset mallin mukaiset havainnot ja niiden perusteella luotiin tutkielman tavoite ja rakenne. Tutkielman lähdeaineisto on saatavissa kirjallisuudesta, puolustusvoimien ja –hallinnon asiakirjoista sekä Internetistä.

Uutisaineistoa on haettu ensisijaisesti Internetistä ja painetun lehdistön osalta vain mikäli aineistoa on voinut saada Internetistä. Tutkielmassa on otettu huomioon ja käsitelty julkisuus luokittelun mukaista aineistoa. Tutkielmaan liittyvät määritelmät ovat liitteessä 1.

2.3 Kriisiviestinnän teoriaa

Kriisiviestintä on vaikea viestinnän laji, jossa ei aina pystytä vastaamaan kerralla kaikkiin kysymyksiin tai yhdellä sanomalla. Kriisiviestinnässä voi olla sekä lähettäjällä että vastaanottajalla epäselvyyttä viestitettävästä tilanteesta. Kriisiviestinnän on saatava vastattua vastaanottajien odotusarvoon tapahtumasta lähettäjän tietojen perusteella, saavutettava kaikki sidosryhmät, oltava selkeää ja ymmärrettävää sekä noudatettava asetettua viestintästrategiaa ja organisaation omia ohjeita.

2.3.1 Kriisi vai häiriötilanne

Kreikankielen sana krisis, merkitsee äkillistä muutosta, ratkaisevaa käännettä tai kohtalokasta häiriötä (Kriisikeskus Mobile). Ihmisten välisessä viestinnässä häiriöllä tarkoitetaan lähettäjän ja vastaanottajan välissä olevien sisäisiä ja niiden välissä olevien kanavien ulkoisia tekijöitä, jotka muuttavat sanomaa tarkoitettusta muodosta aiheuttaen sanoman vääristymistä.

Kriisit voidaan jakaa ihmisen oman elämän kriiseihin ja ennustamattomiin traumaattisiin kriiseihin. Suurimman osan elämän kriiseistä ihminen pystyy selvittämään omin avuin, vaikkakin ponnistellen. Traumaattisiin kriiseihin, äkillisiin ja täysin odottamattomiin voimakkaisiin tapahtumiin, ihminen voi tarvita välitöntä apua tai saada apua myöhemmin tarvittaessa. Traumaattisessa kriisissä tapahtuma ei ole hallittava, eivätkä tavanomaiset psyykkiset käsittelykeinot riitä siitä selviytymiseen. (Kriisitoiminta ohjeisto).

Normaaliolojen häiriötilanteessa viranomaisilta edellytetään tiivistämään yhteistyötä ja tehostettua viestintää, jos ihmisten henki, terveys, omaisuus tai ympäristö on vaarassa, tai jos ihmiset kokevat niiden olevan vaarassa. Viestinnän tulisi onnistua vaikka häiriötilanne tapahtuu yllättäen, tieto häiriötilanteesta kulkee nopeasti globaalisti, joukkoviestimet seuraavat

häiriötilannetta reaaliajassa ja kansainvälinen mielenkiinto herää välittömästi kaikista normaalista poikkeavista tilanteista. (Paksuniemi 2009)

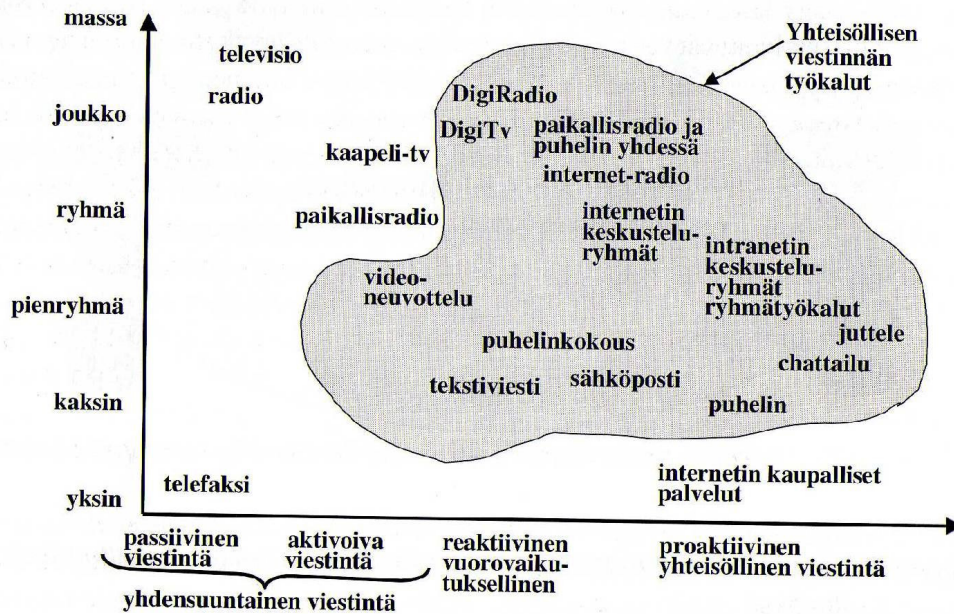
Kuten voidaan havaita kumpikin termi kriisi ja häiriötilanne, voidaan ymmärtää samankaltaisena tarkoitukseltaan. Kriisiviestintää on havaittavissa useammin yritysten viestinkeinovalikoimassa, kun viranomaiset viestivät normaalioloissa häiriötilanteesta.

2.3.2 Viestin ymmärtämisen vaikeus

Odotusten merkitys sosiaalisessa kanssakäymisessä vaikuttaa yksilön käyttäytymiseen muita kohtaan (Aho & Laine 1997, 154). Sama teoria voidaan kääntää viestintään. Vuorovaikutukseen pääsemistä voi estää vastaanottajan omat asenteet ja odotukset organisaation toiminnasta. Mikäli yksilö kokee organisaation toiminnan myönteiseksi, on yksilöllä itsellään myönteiset asenteet organisaatiota kohtaan. Tällöin yksilö pyrkii omalla toiminnallaan edesauttamaan organisaation toimintaa. Kielteiset kokemukset vastaavasti saavat yksilön ristiriitaiseen tilanteeseen, jossa organisaatiota kohtaan tunnetaan vihamielisyyttä tai muutoin tunnetila on turvaton ja uhattu.

Yleisellä tasolla kaikilla organisaatiolla on sidosryhmät. Organisaation on viestittävä sidosryhmille kaikissa tilanteissa. Organisaation sidonnaisuus eri sidosryhmiin ja sidosryhmien sidonnaisuus organisaatioon voi olla eri tasoista (Peltonen & Ruohotie 1997, 129). Tutkielman näkökulmassa maavoimien joukko-osaston sidosryhmiin kuuluvat kantahenkilökunnan ja asevelvollisten omaiset, eri laitosten henkilökunta sekä palveluja tuottavat yritykset.

Viestintä on ymmärrettävien sanomien lähettämistä ja vastaanottamista (Ikävalko 1994, 11). Viestintä on organisaation tapa ilmaista itseään. Levitessään viestinnän sanoma voi kuitenkin muuttua ja siihen voi liittyä odottamattomia viitteitä muihin sanomiin. Viestintätapahtuma on monimutkainen jatkumo, jossa lähettäjän ja vastaanottajan taustat ja aiemmin koetut asiat, itse viestintätapahtuma, ympäristömuuttujat sekä viestin selkeys sekoittuvat ja lopputuloksena tulisi olla saada viesti perille halutussa muodossa (Ikävalko 1994, 11).

Kuva 2: Viestintäkanavat vuorovaikutuksen mukaan. (Viherä 2000, 24)

Nordenstrangin ja Wiion (2001, 11-13) mukaan viestintä voidaan jakaa neljään eri ryhmään. Sanaton ja sanallinen viestintä ovat vanhimpia joukkoviestinnän tapoja. Kesto- ja pikaviestinnässä viestin sanomaa käsitellään ajan suhteen. Kestoviestinnässä sanomasta jää pysyvä jälki ja viestiä voi myöhemmin käyttää esimerkiksi sanomalehti artikkelin lähteenä tai viesti muutetaan sähköiseen muotoon digitaaliseen arkistoon. Pikaviestintä sananmukaisesti häviää nopeasti ja tulee tietoon nopeasti. Kuvaavina pikaviestinnän esimerkkeinä voidaan pitää tekstiviestiä tai iltapäivälehtien ”lööppiä”. Kesto- ja pikaviestintää ovat myös digitaalinen ja radioviestintä. Joukkoviestinnässä kohde- ja yleisöviestinnän avulla pyritään sanoma jakamaan julkisuuden asteen mukaan. Kohdeviestinnässä sanoma on tietylle kohdejoukolla tarkoitettu ja vastaanottajan sekä sisällön mukaan rajoitetusti käytettävissä. Yleisöviestinnässä sanoma lähetetään itsevalikoituvalle vastaanottajien ryhmälle ja sanoma on julkinen. Joukkoviestintä on yleisöviestinnän muoto, jossa sanoma lähetetään vastaanottajille kaikkia teknisiä keinoja käyttäen.

2.3.3 Viestin vastaanottaminen

Kriisiviestintä kohdistuu kolmeen eri vastaanottajaryhmään. Viestintä kohdistuu tapahtumaan suoraan liittyviä vastaanottajia, organisaatiossa tapahtumaan liittyviä vastaanottajia sekä ulkopuolisia vastaanottajia, jotka saavat tiedon joukkoviestinnän keinoin. Kriisiviestintä

normaalisti alkaa tilanteesta, jossa ollaan lähellä loukkaantumista tai kun on sattunut kuolemantapaus tai jos on ollut mahdollista että joku olisi loukkaantunut tai kuollut. Kriisiviestintää tarvitaan myös tapauksessa, jossa organisaationa joukko-osastoa on kohdannut suuri onnettomuus. Kriisiviestintää tehdessä, vastaanottajat ovat jo muualta saadun tiedon perusteella asennoituneet vastaanottajaryhmän mukaisesti tapahtuneeseen. On erittäin tärkeää, että kriisiviestintä alkaa joukko-osastosta itsestään ensimmäisenä, kuin että jonkinasteinen media on aktiivisempi ja kysyy ennen kuin itse tiedetään.

Samanaikaisesti kriisiviestinnässä sanoma synnyttää kielteisiä tunteita vastaanottajissa. Sanoma on yhtä aikaa suosittu ja sanomaa seurataan tarkasti (Mustonen 2001, 107). Turvallisuus on vastaanottajan olotila, jossa ei ole todellista omaa fyysistä tai psyykkistä hyvinvointia välittömästi uhkaavia tekijöitä, eivätkä vastaanottajan tärkeänä pitämät arvot tai asiat ole uhattuna. Vastaanottajalla on myös riittäviä keinoja mahdollisten uhkien torjumiseksi.(Porras 2008).

Kriisiviestintä väistämättä horjuttaa vastaanottajan turvallisuus tasapainoa ja johtaa turvattomuuden olotilaan riippuen vastaanottajaryhmästä. Jos kriisiviestintä on vastaanottajalle vain joukkoviestimien tuottamaa tietoa, eikä tilanteeseen liity vastaanottajan kannalta henkilökohtaisia tai organisaatio riippuvuuksia, saa sanoma silloinkin vastaanottajan turvallisuusolotilan tilaan, jossa on saatava lisää tietoa tapahtuneesta. Tällöin toimintaa ohjaa vaarojen ja uhkien ennakoimiseen liittyvä tunne.

2.3.4 Median läsnäolo

Mediaa tarkemmin määrittelemättä, voidaan sanoa median olevan jatkuvasti läsnä. Lähes kaikkea uutisoidaan ja koko yhteiskunta on ”mediallistunut” (Uimonen 2009, 54). Perinteisten jakelukanavien rinnalle on tullut uutisointi Internetissä ja sitä kautta uutiset on luettavissa jatkuvasti tietoteknisiä laitteita käytettäessä. Koska viranomaisten tiedottaminen on lisääntynyt, tietoja on saatavilla nopeasti (Sipilä 2009).

Toimittajat eivät tyydy viranomaistiedotukseen, vaikka se olisikin tilanteeseen nähden riittävää ja nopeaa. Lisää tietoa hankitaan paikanpäältä lähes reaaliajassa, käyttämällä silminnäkijöiden ottamia kuvia sekä silminnäkijöiden kommentteja sekä kertomuksia. Koska viestimet tallettavat

herkeämättä ja jatkuvasti ympärillään tapahtuvaa, ihmisten mielikuviin vaikutetaan koko ajan. Jos et näy, et ole olemassa. Kaikki tämä on viimeistään seuraavan päivän sanomalehdissä ja uusia mielikuvia luodaan heti aamulla luettavissa olevista - niin sanotuilta - iltapäivälehdistä. Samaan aikaan Internetissä viestimet jatkavat omaa uutisointiaan, antamalla lukijoiden kommentoida uutista. (Uimonen 2009, 54). Median nopeusjärjestys on verrannollinen tiedon tuottamisen nopeuteen. Radion ja Internetin kautta on nopeinta saada tieto julki kaikkien tietoon, seuraavaksi nopeusjärjestyksessä tulee televisio ja viimeisenä painettu media (Viitala 2009).

Uutisten ominaispiirteenä on asioiden ongelmalähtöinen esittäminen. Ongelmaan etsitään uutisoinnissa mahdollisia selityksiä ja ratkaisuja (Kantola 1998, 94). Erityisen kiinnostava tapahtuma kerrotaan dramaturgian perusoppien mukaisesti ja uutisoinnilla pyritään tapahtumasta luomaan sellainen vastaanottajat herättävä impulssi, jota voidaan tarvittaessa jatkaa uutisoinnilla.

3 Viestinnän ohjaus joukko-osastossa

3.1. Viestintää ohjaavia normeja ja muita hallinnollisia määräyksiä

Puolustushallinnon viestintästrategia

Puolustushallinnon viestintästrategia määrittelee viestinnän periaatteet seuraavasti. Puolustushallinnon arvoihin tukeutuva viestintä on suunnitelmallista, aktiivista, luotettavaa, vuorovaikutteista ja yhteisiin arvoihin pohjautuvaa. Puolustushallinnon viestintästrategia on arvojen kautta avattu siten, että turvallisuus arvon tuoma viestinnällinen näkökulma määrittää viestinnän järjestelmälliseksi, määrätietoiseksi ja ennakoivaksi. Aktiivisuudella voidaan tehokkaasti ja nopeasti reagoida eri tapahtumiin. (Puolustushallinnon viestintästrategia, 2006)

Luotettavuus ja uskottavuus arvoilla viestintää ohjataan tietojen tosiasiallisuuteen perustuvaksi, riittävät tiedot sisältäväksi ja ymmärrettävyydeltään niin selkeiksi että toimivaltainen viranomaisen pystyy sen tiedottamaan. Vuorovaikutuksella painotetaan avoimuutta ja kaksisuutta. Isänmaallisuus arvon tuomalla vaatimuksella taataan itsenäinen viestintä ja

turvataan toimintakyky eri tilanteissa sekä lujitetaan kansalaisten uskoa tulevaisuuteen. (Puolustushallinnon viestintästrategia, 2006)

Kenttäohjesääntö – Yleinen osa (KOYL)

Viestinnällä tuetaan puolustusvoimien päämäärien toteutumista tuottamalla puolustusvoimien henkilöstölle, kansalaisille, tiedotusvälineille ja asiantuntijoille totuudenmukaiset ja riittävät tiedot puolustusvoimien toiminnasta ja tavoitteista. Viestintä sisällytetään toimintasuunnitelmiin niiden toteuttamista ja vaikutusta edistävänä tekijänä. Viestinnän kokonaisuuteen kuuluvia osa-alueita ovat tiedottaminen, arkiviestintä, sitouttaminen ja maineenhallinta. Tarvittaessa viestintäorganisaatioita vahvennetaan perustamalla tiedotuskeskuksia. (Kenttäohjesääntö 2008, 53-54.)

Viestintä erityistilanteissa (PEVIESTINTÄOS HF514)

Pääesikunnan normi viestinnästä erityistilanteissa antaa perusteita erityistilanteisiin sisältyvien häiriötilanteiden sekä kriisien ja poikkeusolojen viestinnän järjestelyille. Erityistilanteiden ja kriisiviestinnän onnistuminen edellyttää viestinnältä nopeutta, avoimuutta, rehellisyyttä, aloitteellisuutta, vastuullisuutta ja inhimillisyyttä. Normissa painotetaan viestinnän luotettavuuden perustuvan tietojen oikeellisuuteen, selkeyteen ja riittävyteen. Lisäksi vain kulloinkin toimivaltainen viranomainen on tiedottamisvastuussa. (PEVIESTINTÄOS HF514).

Panssariprikaatin viestintäsuunnitelma 2010

Panssariprikaatin viestintäsuunnitelmassa kerrotaan kunkin toimintavuoden päätapahtumiin liittyvät teemat. Viestintäsuunnitelman teemat mukailevat Puolustusvoimien viestintäteemoja. Vuoden 2010 teemana on ”Puolustusvoimat, osa ympäröivää yhteiskuntaa”. Panssariprikaatin oma teema on edelleen ”Panssariprikaati; Mekanisoitujen taisteluosastojen ja ilmatorjunnan koulutuskeskus”.

Viestintäsuunnitelmassa avataan tiedottamiskäytäntö siten, että ”Panssariprikaatin tiedottamisesta (viestinnästä) vastaa prikaatin komentaja. Tiedottajana toimii esikunnan kanslian päällikkö. Komentaja voi määrätä tiedotusvastuuseen myös muun henkilön, esimerkiksi esikuntapäällikön, harjoituksen johtajan tai tapauksen asiantuntijahenkilön.

Asiantuntijatiedottamista käytetään aina, kun se on tarpeellista.” Panssariprikaati ja sen osana Kanta-Hämeen aluetoimisto pitää avoimesti ja aktiivisesti yhteyttä alueensa tärkeisiin sidosryhmiin pitäen ne tarpeellisilta osin ajan tasalla tapahtuvista muutoksista. Pääyhteistyö viestintäkanavina mainitaan; paikallismediassa Hämeen Sanomat, Forssan Sanomat, Keski-Uusimaa, Aamulehti, Kaupunkiuutiset, Hämeenlinnan Viikkouutiset, Iskelmä Janne ja Radio Häme (aluetelevisio mukaan lukien) sekä valtakunnallisesti Suomen tietotoimisto (STT), Helsingin Sanomat (HS) ja muut valtakunnalliset radioasemat. Sisäisessä tiedottamisessa käytetään pääkeinona puolustusvoimien asianhallinta järjestelmää, Panssariprikaatin viikkoinfoa intranetissä ja valtakunnallista TORNI-portaalia intranetissä. Lisäksi Panssariprikaatilla on omat Internet sivut osoitteessa www.panssariprikaati.fi. Viestintäsuunnitelmassa todetaan valmiudesta erilaisten kriisi- ja häiriötilanteiden kohtaamiseen milloin tahansa. (PSPR MF33852).

Häiriötilanneviestintä Panssariprikaatissa

Ensimmäinen ohje laadittiin vuonna 2002. Voimassa oleva häiriötilanneviestintä panssariprikaatissa ohje on vuodelta 2009 (PSPR MF39194). Vuonna 2005 voimassa ollut operatiivinen ilmoitusmenettely on esitetty liitteessä 2. Häiriötilanneviestintä ohje antaa toimintamallin tiedottamiseen liittyvistä vähimmäisvaatimuksista. Ohje painottaa tapahtumien ensivaiheiden tärkeyttä toiminnan vielä keskittyessä tapahtuman välittömien seurannaisvaikutusten minimoimiseksi ja mahdollisten uhrien hoitamiseksi. Tällöinkin on muistettava nopeat ja oikeat viestinnälliset toimenpiteet – alkutiedote ja ilmoitukset määriteltyihin paikkoihin tai henkilöille.

Häiriötilanneviestintä ohje jakaantuu seuraaviin osiin.

1. Taustatiedot
2. Häiriötilanneviestinnän periaatteet
3. Vastuut
4. Tiedottaminen suurissa ampuma- ja taisteluharjoituksissa
5. Käytännön toimenpiteet
 - 5.1 Esimerkkitalanteet
 - 5.2 Alkutiedote
 - 5.3 Jatkotiedote
 - 5.4 Tiedotustilaisuus

5.5 Jatkoseuranta

6. Muut asiat

Liitteet

Liite 1 Tiedonkulkukaavio kriisitilanteissa

Liite 2 Esimerkkejä ja toimenpideluetteloita häiriötilanneviestintää vaativista tilanteista PSPR:ssa

Ensimmäisessä kappaleessa määritetään ohjeen tarkoitus helpottamaan viestinnästä vastaavien toimintaa erilaisiin rauhan aikaisiin kriisi- ja häiriötilanteisiin. Ohjeeseen liittyvät ylempien normin mukaiset perusteet.

Toisessa kappaleessa määritetään lähestymistapa viestintään häiriötilanteissa. Kappaleessa todetaan, ettei häiriötilanteista saa yrittää salailia tai vähätellä. Alkutiedote on saatava ulos mahdollisimman nopeasti ja riittävin perustein. Tiedottaminen jakaantuu alkutiedottamiseen, jatkotiedottamiseen ja lopputiedotteen antamiseen tutkimusraportin valmistuttua. Tilanteessa mukanaolevien nimiä ei anneta ennen kuin osallisille on ilmoitettu ja saatu lupa nimien julkaisemiseen. Tarvittaessa poliisi toimii ilmoittavana viranomaisena. Muita tarvittavia asiantuntijoita käytetään, kuten lääkäri. Olettamuksia ei esitetä tapahtumien kulusta. Oman henkilöstön tiedottamisesta on huolehdittava.

Kolmannessa luvussa määritellään vastuut ja ilmoitusmenettely häiriötilanteisiin. Ulospäin virka-aikana alkutiedotteen tekee prikaatin tiedottaja tai muu määrätty henkilö. Virka-ajan ulkopuolella, jos prikaatin tiedottajaa ei tavoiteta, alkutiedotteen laatii varalla oleva päivystävä upseeri, käyttäen hyväksi ohjeen alkutiedottamisrunkoa. Mikäli tilanne niin vaatii ja tutkintaa ryhtyy johtamaan erillinen tutkijalautakunta, poliisi tai pääesikunnan tutkinta-osasto, tutkintavastuu siirtyy tutkijalautakunnan puheenjohtajalle.

Kappaleessa neljä käsitellään suurten harjoitusten osalta viestintävastuu olevan harjoitukseen kuuluvanharjoituksen johtajan sekä tiedottajan ja tiedotusorganisaation vastuulla. Harjoituksen johtaja vastaa tiedottamisesta myös, ellei tiedottajaa ja tiedotusorganisaatiota ole erikseen käsketty harjoitukseen.

Kappaleessa viisi ohjeistetaan käytännön toimenpiteiden menettelytavat, annetaan esimerkkitalanteet, alkutiedotteen runko sekä jatkotiedotteen esimerkki sisältö. Edelleen kappaleessa määritetään järjestelyt ja toiminta tiedotustilaisuudessa sekä jatkoseuranta.

Kappaleessa kuusi ohjeistetaan muiden tapahtumaa lähellä olleiden henkilöiden tiedottamisesta läheisilleen epätietoisuuden poistamiseksi. Kappaleessa annetaan vastuu kriisitilanteen jälkihoidosta prikaatin kriisiryhmälle, joka tiedottamisen rinnalla antaa henkistä kriisiapua sekä tilanteessa välittömästi olleita ja heidän läheisiään ihmisiä, että kaikki muita joita tapaus ahdistaa prikaatissa.

3.2 Johtopäätökset viestintää ohjaavista normeista

Viestintää ohjaavat normit ja muut hallinnolliset ohjeet korostavat nopeutta, avoimuutta, luotettavuutta ja vuorovaikutteisuutta. Nämä seikat tulevat esiin kaikissa joukko-osastoa viestintää ohjaavissa normeissa. Normit ja muut hallinnolliset ohjeet ovat itsessään selkeitä ja ymmärrettäviä.

Joukko-osaston viestintää ohjaavat omat käskyt ja ohjeet antavat perusteet millä mielikuvilla vaikutetaan ympäröivään yhteiskuntaan. Luodaan positiivisia signaaleja ja määritetään tärkeimmät kanavat, joiden avulla omaa erityistä asemaa alueella tuodaan esiin.

Normaaliolojen poikkeaviin tilanteisiin, joissa voidaan tarvita normaalin viestinnän sijaan kriisiviestintää, varaudutaan tehostamalla tiedotustoimintaa selkeillä ohjeilla. Vaikka eniten poikkeavia tapahtumia kohtaavat henkilöt rutinoituvat toimintaan nopeissa ja vaativissa tilanteissa, voidaan selkeillä etukäteen laadituilla toimintaohjeilla pienentää inhimillisen toiminnan virhemarginaalia.

4 Case tarkastelut

Tässä esitellään kolme casea, jotka perustuvat julkisista lähteistä saatuun tietoon. Joihinkin tapauksiin liittyy myös tutkielman tekijän omia kokemuksia. Ensimmäisenä tarkastellaan huhtikuussa 1999 sattunutta ampumatapausta. Toisena tarkastellaan 2001 ja 2005 sattuneita

kranaatinheittimien putkiräjähdyksiä. Kolmannessa tarkastelussa käsitellään panssariprikaatin joukoille vuosina 2006, 2007 ja 2009 sattuneita onnettomuuksia.

Puolustusvoimien onnettomuuksissa tapahtumasta tiedotetaan kahta eri reittiä. Operatiivisessa käskyketjussa tiedotetaan puolustusvoimien asianhallinta- ja viestijärjestelmillä joukko-osastosta puolustushaara esikuntaan ja sieltä pääesikuntaan. Samaan aikaan, joko joukko-osaston tiedottaja tai harjoituksen tiedotusorganisaatio, antaa alkutieotteen julkaistavaksi Näiden rinnakkaistoimintona otetaan yhteyttä mahdollisiin tapauksessa loukkaantuneiden tai menehtyneiden omaisiin. Kun kaikkiin sekä operatiivisessa käskyketjussa, että tapaukseen liittyen tarvittavat siviilit on saatu yhteys, jatketaan tiedottamista saatujen ohjeiden ja lupien mukaisesti. Olennaisen tärkeää on, että tiedottamista vastaa toimivaltainen viranomainen.

4.1 Case1: Hyökkäysammunta 1999

”Ammutun alikersantin kypärä muistutti maalipalloa” HS Uutiset sivu 8.5.1999

Panssariprikaatin harjoitusjoukoissa tapahtui toukokuussa 1999 onnettomuus, jossa yksi moottoripyörä eteni liian eteen ampuvaan joukkoon nähden. Samassa ammunassa käytössä oli mustat ilmapallot maaleina ja moottoripyörä ryhmä käytti mustia moottoripyörä kypäriä. Kun lupa ammuntaan tuli oli moottoripyörä ryhmä edellä suunnitellusta ja ampuva panssarijääkäriyhmä jäljessä, koska joutui kiertämään eristettyä aluetta.

Hyökkäysammunnan ensimmäisten laukausten jälkeen, ammunta keskeytettiin. Yhtä moottoripyörä ryhmän varusmiestä oli ammuttu laukaus osunut päähän. Varusmies kuoli saman päivän aikana vammoihinsa. Ampuja oli todennäköisesti luullut mustaa kypärää maaliksi.

Tutkielman tekijä koki tapahtuman noin 300 metrin päässä johtamansa varusmiesryhmän kanssa. Tilannetta oli vaikea käsittää paikanpäällä. Tilanteen vakavuutta lisäsi epätietoisuus, joka tuntui ahdistavalta. Varoliikenne ja hälytysajoneuvojen kiivas liikkuminen alueella vähitellen avasi tilannetta, osoittaen sen vakavuuden.

Aihetta on käsitelty koko prosessin ajan, onnettomuudesta hovioikeuden tuomioon. Uutisoinnissa tietoja haettiin tutkintaa johtavalta komisariolta, panssariprikaatin komentajalta

sekä pääesikunnan asiantuntijalta.¹ Jokseenkin yllättäen myös oikeusasiamiehen kanslia otti kantaa ja halusi päästää kuolleen varusmiehen kaverit pois syyllisyyden piinasta.² Uutinen julkaistiin jouluaattona 1999, varusmiehet olivat kotiutuneet kesällä 1999. Tuolloin ei vielä ketään ollut saanut haastetta oikeuteen.

Helsingin hovioikeus tuomitsi toukokuussa 1999 ammunnan johtajan sakkoihin ja korvauksiin kärsimyksistä omaisille. Korvausvelvollisuuden osalta valtio huolehti pääosan. Harjoituksen johtajan osalta syytteet kaatuivat. Hovioikeuden mukaan, ammunnan johtaja oli tehnyt muutoksia viime hetken muutoksia ammuntaan, eivätkä kaikki ryhmät olleet saaneet tietoa muutoksista.² Onnettomuuden johtopäätöksinä kiellettiin mustien ilmapallojen käyttö maaleina. Myös ampumakäskyjen ja harjoituspuhuttelujen osalta annettiin tarkentavia ohjeita.

Viranomaistiedotus painottui vuonna 1999 tiedottamiseen perinteisin keinoin. Onnettomuudesta tiedotettiin valitsevan käytännön mukaan prikaatin komentajaa/kansliaa, panssariprikaatin vartiostoa, maanpuolustusaluetta ja pääesikuntaa. Tiedotusvastuu onnettomuuspaikalla oli toimivaltaisella viranomaisella, poliisilla. Harjoituksen johtaja, antoi sekä radioon että televisioon lausuntoja tapahtuneesta. Viranomaisluonteinen tiedote lähetettiin STT:lle, Yleisradiolle (YLE) ja paikallisille lehdille. Sisäinen viestintä kohdistettiin harjoituksessa oleviin joukkoihin niin, että harjoitusjoukkoihin kuuluvien koulutusosastojen johtajat tiedottivat omia joukkojaan. Varuskunnassa olevia kantahenkilökuntaan kuuluvia tiedotettiin asianhallintajärjestelmän kautta ja varusmiehille puhutteluissa.

Puolustusvoimien sivuilta ei Internet haulla löytynyt tiedotteita. Hauilla saadut lehtien artikkelit olivat seikkaperäisiä, mutta rajoittuivat - kuten puolustusvoimienkin tiedotus - huonoon arkistoartikkelien saatavuuteen. Vuoden 1999 kohdalla on rajapinta sähköisen median saatavuudessa. Kirjastoista ja maakunta-arkistosta saa palveluna lehtien kappaleita, niitä erikseen pyydettäessä.

4.2 Case 2: Putkiräjähdykset

Rovajärven ampuma-alueella tapahtui vuosina 2001 ja 2005 kranaatinheitin putkiräjähdykset. Marraskuussa 2001 Uudenmaan prikaatin kranaatinheitinjoukkueessa sattui tapahtumaketju, jossa yksi kranaatinheitin hajosi kappaleiksi. Viisi varusmiestä loukkaantui. Joulukuussa 2005

Porin prikaatin heitinryhmää kohtasi samanlainen tapahtumaketju, jossa yksi varusmies kuoli ja kuusi loukkaantui. Kummankin onnettomuuden jälkeen asetettiin puolustusvoimien oma tutkijalautakunta.

4.2.1 Vuoden 2001 onnettomuus

”Neljä henkilöä loukkaantui harjoituksessa Rovajärvellä” Pääesikunta tiedottaa 23.11.2001

Vuoden 2001 onnettomuus tapahtui 23.11.2001 kello 16:10. Puolustusvoimien tiedotus ilmoitti kello 17:00, onnettomuudesta kranaatinheittimien tuliasemassa.³ Tiedotteessa oletettiin loukkaantuneiden olevan varusmiehiä. Kello 19:00 loukkaantuneiden tiedettiin olevan harjoitusjoukon varusmiehiä, ilmoitettiin kalusto millä ammuttiin, ja että omaisille on ilmoitettu.⁴ Tiedotteessa kerrottiin myös minne varusmiehet on viety hoidettavaksi, sekä tutkijalautakunnan asettamisesta. Seuraavina päivinä tiedotteet tarkentuivat ja pystyttiin kertomaan taustoja ammunnoista, varusmiesten koulutustasosta, tutkijalautakunnan toimintatavoista sekä aikataulusta johon mennessä tutkimukset valmistuisivat.⁵

MTV3 uutisoi onnettomuudesta kello 20:50, käyttäen lähteenä Suomen tietotoimistoa.⁶ Uutisessa oli haastateltu Lapin keskussairaalan päivystävää lääkäriä ja mainittu puolustusvoimien tutkijalautakunnan asettamisesta.

Tutkielman tekijä toimi ammunnanjohtajana kyseisessä ammunnassa. Tutkielman tekijä sai haukut koko ampumakenttäalueen varohenkilöltä, koska oli soittanut suoraan 112:een onnettomuudesta. Sen aikaisten ohjeiden mukaan ensin soitettiin koko ampumakenttä alueen varohenkilölle, jonka jälkeen soitettaisiin 112:een.

Viranomaistiedotus ei alussa onnistunut, koska ensimmäisessä tiedotteessa oletettiin asioita. Ensimmäisen tiedotteen jälkeen tiedot olivat jo tarkentuneet ja pystyttiin kertomaan loukkaantuneista enemmän tietoja. Onnettomuudesta uutisoitiin aktiivisesti viikon ajan, jonka jälkeen uutiskynnys ylittyi vain kun jotain uutta ilmeni tai kun tutkinta eteni oikeuteen.

Koska kyseessä oli valtakunnallinen harjoitus, viestintä vastuu kuului harjoituksen johdolle. Harjoituksen johdosta nimettiin tiedottaja, joka hoiti käytännön tiedottamistyön.

Harjoitusjoukoille tapahtuma tuli tietoon nopeasti ammuntojen keskeydyttyä ja sen jälkeen pidettiin muille harjoitusjoukoilla onnettomuutta koskeva puhuttelu. Varuskunnissa tiedotettiin asianhallintajärjestelmillä ja puhutteluissa.

Puolustusvoimien tiedottaminen oli vuonna 2001 kehittynyt eteenpäin Internet sivuston kautta saatavalla tiedolla. Lehtien artikkeleita oli vähän Internet hakujen perusteella. Ensimmäiset puolustushaarojen pitämien pääsotaharjoitusten omat Internet-sivut julkaistiin ja niitä käytettiin harjoituksesta tiedottamiseen.⁷

4.2.2 Vuoden 2005 onnettomuus

”Ystävät surevat Rovajärven uhreja: ”Yksi meistä on poissa”” Iltä-Sanoma etusivu 3.12.2005

Joulukuussa 2005 onnettomuus tapahtui 2.12.2005 kello 10:30. Pääesikunta tiedotti kello 12:05 onnettomuudesta.⁸ Ensimmäinen tiedote oli hyvin lyhyt ja siinä todettiin sen hetkisten tietojen perusteella seitsemän varusmiehen loukkaantuneen. Kello 15.11 pääesikunnan tiedote⁹ oli edellistäkin lyhyempi, todettiin yhden varusmiehen kuolleen ja muiden kuuden loukkaantuneen. Kaikkiin omaisiin oli saatu yhteys. Kello 18.00 julkaistiin puolustusvoimain komentajan lausunto onnettomuudesta.¹⁰ Seuraavien päivien tiedotteissa kerrottiin kranaatinheitinjärjestelmien ampumakielloista sekä vuoden 2001 tutkijalautakunnan loppuraportin muutoksista varomääräyksiin ja koulutukseen.¹¹

MTV3 julkaisi tiedon onnettomuudesta ja kuolon uhrista kello 11:39, ennen kuin pääesikunta oli antanut omaa tiedotettaan.¹² MTV3:n uutinen oli hyvin seikkaperäinen ja onnettomuuden kulku selvisi hyvin. MTV3 oli haastatellut uutiseen Lapin keskussairaalan ylilääkärää, harjoituksen tiedottajaa sekä harjoitusjoukoista oli tavoitettu yksi varusmies. Onnettomuudesta lausuiivat valittelunsa myös Tasavallan presidentti, puolustusministeri, puolustusvoimain komentaja sekä silloisen Länsi-Suomen läänin maaherra. Lisäksi uutiseen oli listattu vuosina 1991- 2002 sattuneita ainakin loukkaantumiseen johtaneita onnettomuuksia puolustusvoimissa.

Iltä-Sanomien kertoi 3.12.2005 onnettomuudesta lähes kahden aukeaman uutisella.¹³ Tosin pääosan palstatilasta veivät kuvat. Kuvat kertoivat apeasta sotilaspoliisi varusmiehestä ja varusmiehistä Porin Prikaatissa Säkylässä. Kuolleen nimi julkaistiin ja muista loukkaantuneista

kerrottiin mitä vammoja ja hoitoa he olivat saaneet. Myös loukkaantuneiden kotipaikkakunnat mainittiin. Haastateltavia varusmiehiä oli saatu harjoitusjoukoista kaksi, joista toinen mietti tapauksen vakavuutta ja toinen muistista kertoi kuolleella olleen iso- ja pikkuveljiä.

Iltasanomien uutisessa oli myös seikkaperäinen osio kaaviokuvineen tapahtuneesta.¹⁴ Syyksi epäiltiin latausvirhettä ja jopa arvioitiin kahta onnettomuuteen mahdollisesti vaikuttanutta tekijää. Muuten uutisessa kuvailtiin muiden harjoitusjoukkojen kantahenkilökunnan tunteja sekä asiaa kommentoivat kranaatinheitin asiantuntija pääesikunnasta ja harjoituksen tiedottaja. Vuoden 2001 onnettomuus mainittiin uutisessa.

Mielenkiintoinen löytö Ilta-Sanomilta oli vuonna 1982 sattuneen kranaatinheitin onnettomuuden uhri, joka oli menettänyt näkönsä sattuneen räjähdysten vuoksi. ”Mutta kranaatinheittimillä voi käydä näin. Ei voi ketään syyttää, jos ne ovat puhtaita onnettomuuksia. Ei voi muuta kuin olla hiljaa ja rukoilla” kertoja kuvaa tuntojaan.¹⁵ Myös HS oli haastatellut vuonna 1963 vakavasti kranaatinheitinonnettomuudessa loukkaantunutta henkilöä.¹⁶

Viranomaistiedotus onnistui alusta asti. Heti alussa pystyttiin kertomaan tarkkoja tietoja. Tiedottaminen tiivistyi ja laajeni sen jälkeen kun tieto kuolonuhrista julkistettiin. Tiedottamisessa noudatettiin omaa aikataulua ja tämä on suuren paineen alla ollut hyvä suoritus. Pääesikunta tiedotti nopeasti ja myös uhrin ja loukkaantuneen tiedot julkistettiin jo onnettomuuspäivänä.

MTV3 julkisti tapahtuman kulun jo ennen kuin puolustusvoimat aloitti oman tiedottamisen. MTV3 kertoi varsin yksityiskohtaisia tietoja onnettomuudesta. Vasta MTV3:n jälkeen pääesikunta tiedotti ensin loukkaantuneista ja kolme tuntia MTV3:n jälkeen onnettomuudesta kuolleesta. Väistämättä herää kysymys mistä MTV3 sai tietonsa niin ajoissa? Myös YLE:n ja Iltasanomien tietolähteet olivat hyvällä tasolla.

Vuoden 2005 onnettomuudesta löytyi eniten taustamateriaalia Internetistä. Koska aihe oli yleisesti mielenkiintoinen ja edellisestä lähes vastaavasta tapahtumasta oli kulunut suhteellisen lyhyt aika, neljä vuotta, media kiinnostui tapahtumasta. Jopa niin että yksi median edustaja voitti tiedotuskilpailun ennen puolustusvoimien omaa tiedottamista. Tapahtuman aikaan uutisten välittäminen Internetiin oli jo vakioitunut rutiiniksi. Samoin puolustusvoimien oma tiedottaminen verrattuna vuoden 2001 tapahtumiin oli huomattavasti nopeutunut.

4.3 Case 3: Yllättävät tapahtumat

Helmikuussa 2006 Hätilän taistelu- ja ampumarjoitusalueella sattui räjähdysonnettomuus. Kesäkuu 2007, kahtena lähekkäin olevana päivänä Panssariprikaatin joukoille sattui onnettomuus. Ensimmäinen sattui Panssariprikaatin harjoitusjoukoissa Kankaanpäässä ja toinen seuraavana päivänä varuskunnassa Hattulassa. Huhtikuussa 2009 Parolannummen kasarmialueella sattui onnettomuus panssarivaunua huollettaessa.

4.3.1 Käsikranaatin heittoharjoitus 2006

Hätilän taistelu- ja ampumarjoitusalueella sattui 27.2.2006 onnettomuus käsikranaattia heitettäessä. Heittopaikalla ollut varusmies oli juuri saanut heitettyä sirpalekäsikranaatin kohti maalialuetta ja oli suojautumassa. Samaan aikaan heittoharjoituksen johtajana toiminut yliluutnantti valvoi heiton suuntautuvan oikeaan paikkaan ja alkoi suojautua. Käsikranaatti kuitenkin räjähti ilmassa tuntemattomasta syystä liian aikaisin ja yliluutnantti sai sirpaleita olkapäähän, sormiin ja reiteen. Heittoharjoitus keskeytettiin välittömästi ja yliluutnantti sai ensiapua paikalla ja vietiin Kanta-Hämeen keskussairaalaan.

A. Viitalan (haastattelu 20.2.2010) mukaan tieto onnettomuudesta saatiin välittömästi onnettomuuden satuttua kello 16:10 ja tieto oli välitetty kello 16:30 Parolan vartioston ja prikaatin tiedottajan kautta maanpuolustusalueen esikuntaan ja pääesikuntaan. Prikaati laati ohjeittensa mukaisen ensitiedotteen STT:lle ja YLE:lle myös kello 16:30. Prikaatin omille nettisivuille tieto saatiin päivitettyä kello 17:00.

MTV3 oli saanut oman uutisensa ulos jo 27.2.2006 kello 18:49.¹⁷ MTV3 kolme oli ottanut uutisen STT:lta. HS kertoi onnettomuudesta 28.2.2006 ilmestyneessä sanomalehdessä.¹⁸ Uutinen siirtyi artikkelina myös HS:n arkistoon. HS:n lähteenä oli STT:n uutinen. Paikallinen Hämeen Sanomat kertoi tapahtuneesta oman toimittajansa laatimana uutisena 28.2.2006 illalla lehden Internet sivuilla ja seuraavana päivänä lehdessä.¹⁹

Puolustusvoimien tiedotteista löytyy merkintä 28.2.2006.²⁰ Tiedote on lyhyt ja sisältää onnettomuuden keskeiset tiedot.²¹ Lisäksi tiedotteessa kerrotaan asetetusta käsikranaattien käyttökiellosta.

4.3.2 Onnettomuudet Kankaanpäässä 2007

Kankaanpään alueella harjoitus kuului silloisen Läntisen Maanpuolustusalueen johtovastuulle. Kaksi erillistä salamaa osui 14.6.2007 harjoitusjoukkoihin. Ensimmäinen salama osui noin kello 23:00 tutkavaunua asemasta valmistelleisiin varusmiehiin. Toinen salama osui 15 minuuttia myöhemmin puuhun, josta parikaapelia pitkin majoitustelttaan. Näissä kahdessa onnettomuudessa loukkaantui yhteensä 33 varusmiestä. Yhteensä 11 varusmiestä vietiin sairaalaan ja 22 tarkastettiin ja hoidettiin varuskunnassa. Materiaalivahingot jäivät pieniksi.

Puolustusvoimien tiedotussivuilla ei ollut mainintaa tapahtuneesta. Sen sijaan harjoituksen aikana ylläpidetyillä Paiste07- sivuilla oli hyvin tietoa tapahtumien kulusta.²² Tapahtumat sattuivat noin 15 minuutin sisällä Pohjankankaan harjoitusalueen eri osissa, tapahtumapaikkojen välillä oli noin 15 kilometriä. Koska ensimmäinen soitto salamaniskusta oli epämääräinen ja katkesi kesken puhelun, hälytettiin koko pelastusorganisaatio. Tapahtumapaikka saatiin selvitettyä noin 5 minuutissa. Kun pelastusyksiköt olivat matkalla ensimmäiselle onnettomuuspaikalle, toinen salama iski Niinialon varuskunnassa majoittuneeseen joukkoon.²³ Pelastusorganisaation toimintaa ohjattiin uudelle onnettomuuspaikalle hyvin nopeasti, harjoituksen johdon, varuskuntasairaalaan ja päävartion läheisen sijainnin vuoksi onnettomuuspaikka oli miltei saman tien tiedossa.

Onnettomuuksista harjoituksen johto järjesti 15.6.2007 kello 13:00 Niinialossa Tykistörikaatin tiloissa.²⁴ Tiedotustilaisuudessa käytiin läpi tapahtumien kulku, toimittajilla oli mahdollisuus kysyä onnettomuudesta ja yleisimmät kysymykset koskivat varusmiesten vammoja ja itse tapahtumapaikkoja. Tilaisuuden jälkeen toimittajilla oli mahdollisuus haastatella kahta varusmiestä ja tutustua varuskunnassa sijainnutta onnettomuuspaikkaa. Tiedotustilaisuuden järjesti harjoituksen tiedotusryhmä ja tilaisuutta johti harjoituksen johtaja.

Hämeen Sanomat julkaisi uutisen omilla Internet sivuilla 15.6.2007 kello 23:01. Uutinen oli seikkaperäinen tapahtumiin sidottu kertomus siitä mitä oli sattunut. Haastateltavina oli paikalla

olleita varusmiehiä, harjoituksen tiedottaja sekä harjoituksen turvallisuudesta vastannut henkilö. Hämeen Sanomilla oli myös toinen uutinen salamalta suojautumisesta.²⁵

Aihe lienee ollut hyvin kiintoisa tapahtuma aikaan, koska HS julkaisi 16.6.2007 lähes koko sivun mittaisen uutisen, jossa tapahtumien lisäksi kuvattiin miten ukkonen syntyy, ukkosmyrskyn tapahtumapaikat kartalla Niinisalossa sekä selvitys vakavaan onnettomuuteen johtaneista salamaniskuista vuodesta 1997. Salamaniskuista kertovassa HS:n uutisessa oli haastateltu onnettomuuksissa mukana olleita varusmiehiä, kouluttajia, harjoituksen johtavaa lääkäriä sekä harjoituksen johtajaa. Myös toiselta tapahtumapaikalta oli saatu kuva julkaistavaksi.²⁶

4.3.3 Tulipalo Parolannummella 2007

”Varusmiehet evakuoivat itse itsensä Parolannummen tulipalosta” HS 16.6.2007

Hattulassa Panssariprikaatin kasarmialueella elettiin normaalia perjantaipäivää, varalla oleva päivystäjä oli vaihdettu viikonlopuksi varamieheen. Panssariprikaatin rakennus 110:n ullakolla syttyi 15.6.2007 uhkaava tulipalo. Onnettomuudessa ei kukaan loukkaantunut ja rakennus saatiin hyvin kurinalaisesti evakuoitua. Tulipalo aiheutti noin yhden miljoonan euron vahingot. Helppoa vuoroa odottanut varalla oleva päivystäjä, joutui heti tulipalon jälkeen antamaan suorassa lähetyksessä lausuntoja radiolle ja televisiolle.

Panssariprikaatin ohjeistuksen mukaan kanslia otti tiedotusvastuun, ensivaiheessa myös varalla oleva päivystäjä oli tiedotusvastuussa. Onnettomuudesta tiedotettiin pääesikuntaan, maanpuolustusalueelle ja prikaatin komentajalle. Tiedote laadittiin STT:lle ja YLE:lle, sekä panssariprikaatin omille sivuille.²⁷

MTV3, YLE ja HS kertoivat lähes samaan aikaan 16.6.2007 yöllä kasarmipalosta Internet sivuillaan. Kaikkien uutiset perustuivat STT:n tietoon. HS:n painetussa lehdessä oli vain pieni uutinen, vaikka tulipalo ajoi tilapäiseen majoitukseen 200 varusmiestä ja vahingot olivat miljoonaluokkaa.²⁸

Viranomaistiedotus onnistui tässä tapauksessa hyvin, tiedote saatiin nopeasti liikkeelle ja siinä oli lyhyesti tapahtuman tärkeimmät tiedot. Huomioitavaa on, että puolustusvoimien omasta tiedotarkistosta ei löydy merkintää tapahtuneesta.

4.3.4 Ponnekaasupullon räjähdys

Kolme varusmiestä sai lieviä palovammoja 30.4.2009, kun miehistön kuljetuspanssarivaunussa ollut ponnekaasupullo räjähti. Varusmiehet olivat testaamassa kuljetuspanssarivaunun palontorjuntajärjestelmää ja testaus tapahtui lämmittämällä antureita kuumailmapuhaltimella. Varusmiehet saivat nopeasti hoitoa ja kaksi heistä palasi samana päivänä palvelukseen, kolmannen jäädessä Kanta-Hämeen sairaalaan hoidettavaksi toisen asteen palovammojen vuoksi.

Tämä onnettomuus täytti viestinnän osalta hyvän tiedottamisen periaatteet. Kaikki tiedotteet olivat lyhyitä ja niistä kävi selville mistä oli kyse. Ensimmäinen tiedote julkaistiin 12:05 maavoimien tiedote Internet-sivulla.²⁹ Hämeen Sanomat julkaisi oman kuvalla varustetun uutisen 12:40 sanomalehden nettisivuilla.³⁰ HS julkaisi oman uutisensa 1.5. painetussa lehdessä.³¹

5 Tulokset vuosien 1999-2009 aineistosta

5.1 Viestinnän toimivuus

Kriisiviestintää tai normaaliolojen häiriötilanneviestintää tehtiin kaikissa tutkituissa onnettomuuksissa. Annetut alkutiedotteet olivat pääsääntöisesti selkeitä ja luotettavia. Ainoastaan vuonna 2001 sattuneessa kranaatinheitin onnettomuudessa oletettiin ensimmäisessä virallisessa tiedotteessa loukkaantuneiden olevan varusmiehiä.

Tiedottaminen on terävöitynyt ja selkiintynyt tarkastelujaksolla. Tutkielmaan aineistoa kerättäessä oli paljon uutisia ja artikkeleita saatavilla. Puolustusvoimilla on edelleen huomattava uutisarvo valtakunnallisesti ja paikallisesti. Joukko-osaston normaalitoimintaa seurataan pienemmällä näkyvyydellä ja poikkeavat tapaukset uutisoidaan nopeasti. Toisaalta näkyvyys mediassa johtuu myös siitä tarkkaan harkitusta tiedotuskäytännöstä, jossa poikkeavista

tapauksista kerrotaan joukko-osaston Internet sivuilla tai annetaan onnettomuus tapauksissa alkutiedote nopeasti levitykseen.

Lähdeaineiston mukaan valtakunnallisissa pääsotaharjoituksissa on ollut jo vuodesta 2001 lähtien käytäntö, jossa harjoitukseen perustetaan tiedotusorganisaatio, joka perustehtävänsä rinnalla valmistautuu myös kriisiviestintään tai normaaliolojen häiriötilanneviestintään. Näissä organisaatioissa on mukana puolustusvoimien alueellisten joukkojen päätyönään tiedottajan tehtävissä työskenteleviä tai tiedotusalan ammattilaisia kertausharjoituksessa.

Vähemmälle huomiolle tiedottamisessa jää seikka, että kriisiviestintä on heti aloitettava niissä joukoissa missä onnettomuus tai muu normaalista poikkeava toiminta tapahtuu. Tärkeä rooli normaali tilanteeseen palauttamisessa on kriisiryhmän toiminta tapahtumapaikoilla. Onneksi kriisiryhmiä ei ole otettu tarkempaan uutisointiin vaan tutkituissa tapauksissa vuosina 2001 ja 2005 ryhmät ovat saaneet tehdä rauhassa omaa toimintaansa.

Viestintä elää oman aikansa mukaan. Vuonna 1999 matkapuhelin oli lähes kaikilla. Tilastokeskuksen mukaan 76% kotitalouksissa oli jo ainakin yksi matkapuhelin. Matkapuhelinliittymänä mitattuna luku oli 3,2 miljoonaa liittymää.(Tilastokeskus, 2009). Tutkielman tarkastelujaksolta vuoden 1999 onnettomuuden jälkeen kaikista tapauksista on omille sidosryhmille ilmoitettu matkapuhelimella.

Joukko-osastona Panssariprikaatin tiedottaminen toimii kahdessa vuorossa. Virka-aikana kansliassa työskentelevä tiedottaja ottaa johtoonsa tiedottamisen ja tekee alkutiedotteen sekä päivittää ja ylläpitää joukko-osaston Internet sivua. Virka-ajan ulkopuolella on käytäntönä päivystys vuorot, jossa ympärivuorokautisesti päivystää prikaatin varalla oleva päivystäjä ja vartiosto. Edellä mainittujen toimijoiden ensisijainen tehtävä on operatiivisten tehtävien ja vartiointiin liittyvien tehtävien suorittaminen. Niillä on myös prikaatin komentajan myöntämä toimeenpanovalta aloittaa tarvittavat toimenpiteet tehtävien suorittamiseksi. Toisena tehtävänä varalla olevalla päivystäjällä on ollut toimia alkutiedotteen laatijana ja tiedottajana. Vartiosto hoitaa muuta viranomaisviestintää ja tapauskohtaisten tietojen päivittämisestä asianhallintajärjestelmään. Tiedottamisvastuu siirtyy heti prikaatin esikunnan kanslian vastuulle, kun prikaatin tiedottajaan on saatu yhteys.

5.2 Tietojen saatavuus

Julkisten tietojen saatavuus Internetistä on tarkasteluajankohdan 1999-2009 aikana parantunut jatkuvasti. Vuoden 1999 arkistoja ei ole helppo käsitellä, niiden huonon käsiteltävyyden vuoksi. Hakujen on oltava hyvin tarkkoja. Vuoden 2001 osalta tilanne paranee, koska vuodesta 2000 alkaen lehtien nettipalvelut paranevat huomattavasti. Ennen vuotta 1999 sattuneista tapahtumista ei Internet hauilla saa kattavaa tietoa. Parhaiten tietoa saa vain HS:n arkistosta tai tutkimalla kirjastoissa tai maakunta-arkistossa säilytettäviä painettuja lehtiä. Seuraavassa on listattu muutamia tämän tutkielman kannalta tärkeimpien hakupalvelujen saatavuudet.

Puolustusvoimien www.mil.fi -sivulta voi selata tiedotteita vuodesta 2001 ja artikkeleita vuodesta 2003. Ruotuväki-lehteä voi lukea lehtiarkistosta joulukuusta 2003. Ruotuväen näköislehteä voi lukea vuodesta 2001 alkaen, kaikki vuosikerrat eivät ole täydellisiä. Hakuja voi tehdä lähinnä päivämäärän perustella itse sivuilta. Yleisimmät hakupalvelut löytävät myös puolustusvoimien tiedotteet ja ruotuväen artikkelit helposti.

Puolustusvoimien julkisista tietokannoista löytyy myös yksityiskohtaista tietoa valtakunnallisista ja alueellisista pääsota harjoituksista. Pääsotaharjoituksiin perustetaan tiedotusorganisaatio, joka toimittaa uutisia harjoituksesta, ylläpitää harjoituksen aikana omaa radiota sekä toimittaa yleensä ainakin yhden lehden harjoitusjoukoille. Tiedotusorganisaatioon nimetään harjoituksen tiedottaja.

HS tarjoaa tilauksen perusteella arkiston vuodesta 1990 lukien käyttöön. HS:n arkistossa on painetun lehden kaikki julkaistut artikkelit. Vuoden 2006 tammikuusta alkaen on kaikki painetut lehdet luettavissa digilehtenä, tämä edellyttää asiakkuutta tai määräaikaista lukuoikeutta HS:n verkkosivujen kautta.

Hämeen Sanomat tarjoaa maksuttoman arkiston vuodesta 2000. Maksullisen palvelun kautta voi lukea painetun lehden digitoidun version edelliseltä kahdeksalta päivältä. Hämeen Sanomien puutteena on lyhyt historia tieto. Vanhempia artikkeleja ei saa kuin tilaamalla tai hankkimalla käsiinsä painetun lehden esimerkiksi kirjastosta.

Ilta-sanomien sivuilta voi lukea painetut lehdet digiversioina vuoden 2004 marraskuusta alkaen. Ilmaiseksi voi lukea lehtiä vuoden 2007 loppuun. Vuoden 2008 alusta palvelu on maksullista.

Ilta-sanomien uutisia voi selailta vuodesta 1999. Tapahtumien löytyminen yleisimpien hakupalveluiden kautta on helpompaa, kuin Ilta-sanomien oman hakupalvelun kautta. Ilta-sanomien oman hakupalvelun kautta ei ole mahdollista lajitella hakutuloksia, ja halutun tiedon etsiminen on hankalaa.

Suomen tietotoimiston uutisarkistoon on tallennettu uutisia vuodesta 1991. Tietokanta sisältää yli kaksi miljoonaa uutista. STT:n arkisto on tarkoitettu vain taustoituskäyttöön. Sivuston käyttö edellyttää kirjautumista.

6 Johtopäätökset

Julkisten tietojen saatavuus Internetistä on tarkasteluajankohdan 1999-2009 aikana parantunut jatkuvasti. Hajallaan olevien tietokantojen kattava käyttö Internetissä on normaalikäytössä sitä vaikeampaa, mitä vanhempia tietoja etsii. Tutkimustyössä tarvitaan edelleen painettua kirjallisuutta ja lehtiä laajemman kuvan tiedottamisen kokonaiskuvan selvittämiseksi.

Joukko-osastona Panssariprikaatissa on jo muodostunut hyvä käytäntö, jossa tiedottamisesta vastaa kanslia tai tarvittaessa varalla oleva päivystäjä. Internet-sivujen käyttö normaalitoiminnan tiedottamisessa on aktiivisessa käytössä ja häiriötilanneviestinnässä toiminta on ohjeistettu hyvin. Toiminta on kehittynyt tapausten mukaan, tiedottamista on 2000-luvulla jatkuvasti parannettu. Tiedottamista on tehostettu kouluttamalla avainhenkilöitä – tiedottajia. Tiedottamista on harjoiteltava, erityisesti kriisiviestintää. Tiedottamisen koulutustilaisuuksia olisi järjestettävä joukko-osastoissa.

Tutkielmassa on sisällytetty todellisia käytännön kriisiviestintää tai normaaliolojen poikkeustilanneviestintää vaatineita tapauksia. Niillä on havainnollistettu mitä käytännössä on tapahtunut ja miten niitä voidaan tutkimusmielessä myöhemmin käsitellä. Samalla on kuvattu sitä miten eri lailla samasta lähteestä tietoa on käsitelty.

Häiriötilanneviestintä ohjeeseen uusia kohtia ei löytynyt, sen sijaan muita sitä tukevia seikkoja nousi esiin. Tämä osoittaa sen, että paikkansa pitävillä tiedoilla on edelleenkin suuri merkitys. Uudet tietojärjestelmät vaativat paljon toimenpiteitä loppukäyttäjiltä, jotka eivät aina muista tehdä kaikkia tarvittavia päivityksiä tietoihinsa uusissa tietojärjestelmissä.

Uudet tietojärjestelmät voivat myös hankaloittaa nyt hyvin toimivaa tiedottamista. Uusina tietojärjestelminä puolustusvoimien Internet-sivuja ollaan uusimassa. Tämä johtaa lopputulokseen, jossa joukko-yksiköiden omat sivut siirretään uuden fi-loppuisen sivuston yhteyteen. Näin joustava paikasta riippumaton hallinta omien Internet-sivujen osalta päättyy, ja siirrytään tiedottamiseen keskitetyn käyttäjä- ja työasemahallinnan kautta työpisteeltä.

Joukko-osaston näkökulmasta ei kriisiviestintä ja normaaliolojen häiriötilanneviestintä poikkea toisistaan. Kun joukko-osastossa sattuu normaaliolojen häiriötilanne, se lähes poikkeuksetta jatkuessaan laajenee myös kriisiviestinnäksi sidosryhmille. On tärkeää saada yhteys omaisiin, tietojen täsmentämiseksi ja väärän tiedon leviämisen estämiseksi.

LÄHTEET

Puolustushallinnon ohje

Puolustusministeriö. 2006. Puolustushallinnon viestintästrategia. Helsinki: Scanseri Oy.

Puolustusvoimien ohjeet ja normit

Panssariprikaati. 2009. Panssariprikaatin viestintäsuunnitelma 2010. MF33852 Liite 15.

Panssariprikaati. 2009. Häiriötilanneviestintä Panssariprikaatissa. MF39194.

Pääesikunta. 2008. Kenttäohjesääntö – Yleinen osa (KOYL). Helsinki: Edita Prima Oy.

Pääesikunta. 2009. Viestintä erityistilanteissa. HF514.

Kirjat ja painettu media

Aho, S. & Laine, K. Minä ja muut Otava 1997

Ikävalko, E. 1994. Käytännön tiedottaminen - yhteisöviestinnän käsikirja. Tietopaketti Oy.

Kantola, A. 1998. Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Moring, I, Väliverronen, E &

Kantola, A. (toim.). Tampere: Tammer-Paino.

Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Juva: WS OY.

Nordenstrang, K. ja Wiio, O. 2001. Suomen mediamaisema. Vantaa: WSOY.

Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1991. Ihmisten johtaminen. Otava Aavaranta-sarja.

Strauss, Anselm L. 1987. Qualitative analysis for social scientists. Cambridge: Cambridge University Press.

Uimonen, R. 2009. Median mahti. Juva: WSOY.

Viherä, M-L. 2000. Digitaalisen arjen viestintä. Helsinki: Edita.

Wiio, O. 1994. Johdatus viestintään

Lopputyö

Porras, V. 2008. Turvallisuus käsitteenä. Käsiteanalyysi turvallisuuden ominaispiirteistä.

Teknillinen korkeakoulu. Koulutuskeskus Dipoli. Master of Security lopputyö.

Haastattelu

Viitala, A. 2010. Kanslian päällikkö. Panssariprikaati. Haastattelu 20.2.2010.

Verkkodokumentit

Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu. 2008. Kriisitoiminta ohjeisto. PDF-tiedosto 9.6.2008

Paksuniemi, M.. 2009. Kansainvälisyys kasvaa – havainnoi turvallisuus. Esitys AMK- viestintäpäivät 9.10.2009 Joensuu

Sipilä, J. 2009. Turvallisuustiedottaminen. Luento. Paikka. 14.1.2009. Teknillinen Korkeakoulu. Koulutuskeskus Dipoli.. Luennon muistiinpanot ja jaettu moniste.

Viitala, A. 2009 Häiriötilanneviestintä. Esitysmateriaali. PSPR kanslia.

Elektroniset lähteet

Kriisikeskus mobile. 2009. Tietoa – Kriisi.. Viitattu 20.2.2010.

<http://www.kriisikeskussjk.fi/kriisi.htm>

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos. 2006. Sanastoa/Käsitteet. Viitattu 20.2.2010.

<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;44697;44851;44853>

PSPR, 2009. Panssariprikaatin organisaatio. Viitattu 16.2.2010.

<http://www.panssariprikaati.fi/fi/organisaatio/>

Puolustusvoimat, 2010. Tiedotarkisto: Vuoden 2007 arkisto. Viitattu 18.2.2010.

<http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2007/index.dsp>

Puolustusvoimat, 2010. Tiedotarkisto: Vuoden 2009 arkisto. Viitattu 18.2.2010.

<http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2009/index.dsp>

Tilastokeskus, 2009. Taulukko 5.Matkapuhelinliittymien määrä sekä liittymät 100 asukasta kohti vuosina 1980, 1985, ja 1990-2008. Viitattu 21.2.2010.

http://www.stat.fi/til/tvie/2008/tvie_2008_2009-06-09_tau_005_fi.html

Neljännän luvun lähteet

1. HS, 1999. Kypärä näytti maalipallolta Niinisalon ampumaturmassa. Viitattu 16.2.2010.
<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Kyp%C3%A4r%C3%A4+n%C3%A4ytti+maalipallolta+++Niinisalon+ampumaturmassa/HS990508SIIYO0114s>
2. HS, 2010. Haku ”Ampumaturma”. Viitattu 16.2.2010.
<http://www.hs.fi/arkisto/haku?pageNumber=1&free=ampumaturma&date=1990&advancedSearch=>
3. Puolustusvoimat, 2001. Neljä henkilöä loukkaantui harjoituksessa Rovajärvellä. Viitattu 16.2.2010.
http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2001/20011123_1806_1.dsp
4. Puolustusvoimat, 2001. Kranaatinheittimen räjähdysnettomuudessa loukkaantui neljä Uudenmaan Prikaatin varusmiestä. Viitattu 16.2.2010.
http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2001/20011123_1959_1.dsp

5. Puolustusvoimat, 2010. Tiedotearkisto: Vuoden 2001 arkisto. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2001/index.dsp>
6. MTV3, 2001. Neljä varusmiestä loukkaantui leirillä Rovajärvellä. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.mtv3.fi/uutiset/arkisto.shtml/arkistot/kotimaa/2001/11/91040>
7. Puolustusvoimat, 2010. Sotaharjoitukset. Viitattu 20.2.2010.
<http://www.mil.fi/ajankohtaista/erikoissivustot/sotaharjoitukset.dsp>
8. Pääesikunta, 2005. Varusmiehiä loukkaantui kranaatinheittimen tuliasemassa tapahtuneessa räjähdyksessä Rovajärvellä. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.mil.fi/paaesikunta/tiedotteet/1695.dsp>
9. Pääesikunta, 2005. Yksi varusmies kuoli Rovajärven onnettomuudessa. Viitattu 18.2.2010. <http://www.mil.fi/paaesikunta/tiedotteet/1699.dsp>
10. Pääesikunta, 2005. Puolustusvoimain komentajan lausunto Rovajärven onnettomuudesta. Viitattu 18.2.2010. <http://www.mil.fi/paaesikunta/tiedotteet/1700.dsp>
11. Puolustusvoimat, 2010. Tiedotearkisto: Vuoden 2005 arkisto. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2005/index.dsp>
12. MTV3, 2005. Rovajärven turmassa yksi kuollut. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.mtv3.fi/uutiset/arkisto.shtml/arkistot/kotimaa/2005/12/410435>
13. Ilta-Sanomat, 2005. Jäljellä oli vain 35 aamua. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.iltasanomat.fi/digilehti/dl.asp?id=1093537>
14. Ilta-Sanomat, 2005. Syyksi epäillään latausvirhettä. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.iltasanomat.fi/digilehti/dl.asp?id=1093537>
15. Ilta-Sanomat, 2005 Lauri Hallikainen sokeutui Rovajärvellä. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.iltasanomat.fi/digilehti/dl.asp?id=1093537>
16. HS, 2005. Vuoden 1963 onnettomuudesta Kemijärvellä jäi kipeät muistot. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Vuoden+1963+onnettomuudesta++Kemij%C3%A4rve+ll%C3%A4+j%C3%A4+kipe%C3%A4t+muistot/HS20051204SII YO03ahb>
17. MTV3, 2006. kouluttajalle vammoja käsikranaatin sirpaleista. Viitattu 20.2.2010.
<http://www.mtv3.fi/uutiset/arkisto.shtml/arkistot/kotimaa/2006/02/428034>
18. HS, 2006. Panssariprikaatin kouluttajalle vammoja käsikranaatin sirpaleista. Viitattu 20.2.2010. <http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/HS20060228SII YO039yg>
19. Hämeen Sanomat, 2006. Panssariprikaatin kouluttajalle vammoja käsikranaatin sirpaleista. Viitattu 20.2.2010. <http://www.hameensanomat.fi/?article=30969>

20. Puolustusvoimat, 2010. Tiedotearkisto: Vuoden 2006 arkisto. Viitattu 20.2.2010.
<http://www.mil.fi/ajankohtaista/tiedotteet/arkisto/2006/index.dsp>
21. Pääesikunta, 2006. Käsikranaatit käyttökieltoon. Viitattu 20.2.2010.
<http://www.mil.fi/paaesikunta/tiedotteet/1918.dsp>
22. Maavoimat 2007 PAISTE07 harjoituksen ukkosonnettomuuden tapahtumien kulku
Viitattu 21.2.2010.
http://tietokannat.mil.fi/paiste07/news.php?action=show_article&article_id=50&language=fi_FI&page_id=14.html
23. Maavoimat, 2007 . PAISTE07 Uutiset . Viitattu 21.2.2010.
http://tietokannat.mil.fi/paiste07/news.php@language=fi_FI&page_id=14.html
24. Maavoimat, 2007 . PAISTE07 Uutiset . Viitattu 21.2.2010.
http://tietokannat.mil.fi/paiste07/news.php?action=show_article&article_id=52&language=fi_FI&page_id=14.html
25. Hämeen Sanomat, 2007. Salamaniskuissa loukkaantuneille varusmiehille lieviä vammoja. Viitattu 21.2.2010. <http://www.hameensanomat.fi/?article=57185>
26. Hyvärinen, I. 2007. Niinialossa iskeneiden salamoiden tuhovoima yllätti varusmiehet. Helsingin Sanomat 16.6.2007, A4.
27. Viitala, A. 2010. Kanslian päällikkö. Panssariprikaati. Haastattelu 20.2.2010.
28. HS, 2007. Parolannummen panssariprikaatin kasarmilla syttyi uhkaava tulipalo. Helsingin Sanomat 16.6.2007, A7.
29. Maavoimat, 2009. Palvelustapaturma panssarivaunuhuollon yhteydessä Panssariprikaatissa Parolassa. Viitattu 21.2.2010.
<http://www.mil.fi/maavoimat/tiedotteet/5068.dsp>
30. Hämeen Sanomat, 2009. Kolme varusmiestä loukkaantui räjähdyksessä . Viitattu Panssariprikaatissa. 21.2.2010. <http://www.hameensanomat.fi/?article=100536>
31. HS, 2009. Kolmelle varusmiehelle lieviä palovammoja Parolassa. Helsingin Sanomat 1.5.2009, A5.

Määritelmät

Erityistilanne

Normaaliolojen, häiriötilan tai poikkeusolojen yllättävä tai äkillinen uhka tai tapahtuma, joka voi vaarantaa valtakunnan elintärkeät toiminnot, ja jonka hallinta voi edellyttää normaalista poikkeavaa johtamismallia, viestintää ja resursseja. (KOYL 2008, 97).

Häiriö

Inhimillisessä viestinnässä häiriöllä tarkoitetaan niitä lähettäjän ja vastaanottajan sisäisiä sekä kanavissa olevia ulkoisia tekijöitä, jotka muuttavat sanomaa sen tarkoitettusta muodosta aiheuttaen sanoman vääristymistä. (Wiio 1994, 80).

Häiriötila

Turvallisuustilanne, jossa normaalioloissa tapahtuu poikkeava, odottamaton tai äkillinen turvallisuustilan muutos, joka aiheuttaa uhkaa yhteiskunnan toimivuudelle ja väestön turvallisuudelle. (KOYL 2008, 97).

Normaaliolojen häiriötilanne

Poikkeuksellinen tapahtuma, jonka seurauksena viranomaiset joutuvat tiivistämään yhteistyötään. (Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos).

Normaaliolot

Jokapäiväinen tila, jossa esiintyvät uhkat voidaan ehkäistä ennalta, torjua ja niiden vaikutuksista toipua voimassa olevilla säädöksillä ja voimavaroilla. Normaaliolojen järjestelyt luovat perustan toiminnalle häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. (KOYL 2008, 100).

Turvallisuustilanne

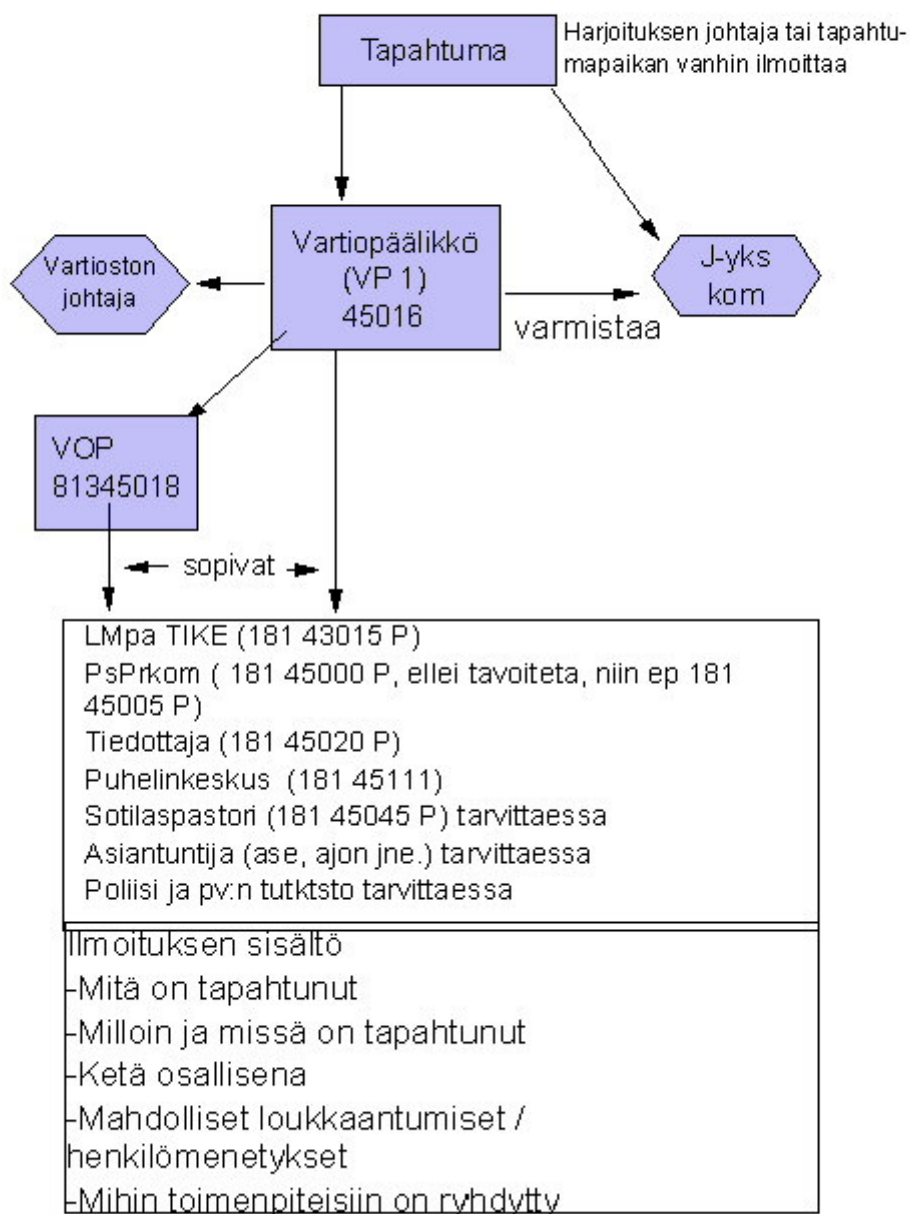
Uhkan tasosta johtuva ajallinen yhteiskunnan tila, joka jaetaan normaalioloihin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. (KOYL 2008, 107).

Viestintä

Vaikuttamista tiedon laatuun ja määrään sekä asenteisiin, mielipiteisiin, mielikuviin ja käyttäytymiseen. Viestinnän kokonaisuuteen kuuluvia osa-alueita ovat toimintojen tukeminen, kiinnittäminen, tiedottaminen ja maineenhallinta. (KOYL 2008, 108)

Operatiivinen ilmoitusmenettely häiriötilanteissa 2005

OPERATIIVINEN ILMOITUSMENETTELY HÄIRIÖTILANTEISSA

Organisaatio muuttunut 2008 alussa, puhelinnumerot viitteellisiä.